

BRUG AF KHAT BLANDT DANSK-SOMALIERE

- en undersøgelse af omfang
og holdninger

Opsummering, maj 2009

I denne pjece præsenteres de væsentligste resultater fra en undersøgelse af brug af og holdninger til khat blandt personer med somalisk baggrund i Danmark.

Der har deltaget 848 personer i undersøgelsen. Det svarer til ca. 15 procent af alle dansk-somalierne i alderen fra 15-50 år.

Undersøgelsen er lavet som spørgeskemaundersøgelse blandt dansk-somalierne i København, Århus, Odense, Ålborg og Kolding. Undersøgelsen er foretaget i perioden november 2008 - februar 2009.

Hvorfor er undersøgelsen lavet?

I Danmark bliver khat brugt af personer med somalisk baggrund, selvom khat har været ulovligt her siden 1993.

I de senere år har der været stigende opmærksomhed om khat - både fra politikere, myndigheder, institutioner og i det dansk-somaliske miljø - blandt andet har det jævnligt været nævnt, at khat udgør et voksende problem for mange dansk-somalierne.

Der er blevet sagt, at khat gør integration vanskelig, og at misbrug af khat er en hård belastning for de somaliske familier og derfor fører til mange skilsmisser og økonomiske problemer. Der findes mange forestillinger og opfattelser af khatbrug i det dansk-somaliske miljø, men der har ikke før været lavet en undersøgelse af emnet.

Denne undersøgelses formål er at give viden om brugen af khat blandt dansk-somalierne, herunder svar på spørgsmål som: Hvor mange bruger khat? Hvem bruger khat? Hvor ofte og hvor meget, bruger de? Desuden giver undersøgelsen viden om holdninger til brug af khat blandt personer med somalisk baggrund i Danmark.

Resultater om brug af khat

Hvor mange bruger khat?

- *mindst 1 gang inden for seneste måned:*

48% af mændene

16% af kvinderne

35% af alle

- *2 gange eller flere om ugen:*

29% af mændene

6% af kvinderne

Khat bruges af langt flere mænd end kvinder. Næsten halvdelen af de dansk-somaliske mænd er aktive brugere af khat, det vil sige de har tygget khat inden for seneste måned før undersøgelsen. Blandt kvinderne er det hver sjette, der er aktiv khatbruger.

Nogle af de, der tygger khat, er storbrugere, det vil sige at de tygger khat 2 gange eller flere om ugen. Næsten hver tredje dansk-somaliske mand er storbruger. Blandt kvinderne er det en ud af 17 kvinder, der er storbruger af khat. Der er altså en del dansk-somaliere, der tygger khat meget ofte – flest mænd, men også nogle kvinder.

Men det er altså langt fra alle, der tygger khat. Undersøgelsen viser nemlig også, at der er mange, der aldrig har prøvet at tygge khat. I alt har halvdelen af undersøgelsens dansk-somalierne aldrig prøvet at tygge khat. Hver syvende har tidligere tygget, men gør det ikke længere. Samlet set er det 2 ud af 3 af undersøgelsens dansk-somalierne, der ikke tygger khat. Der er klart flere kvinder end mænd, der aldrig har prøvet at tygge khat.

3 ud af 4 kvinder har aldrig prøvet khat – blandt mændene er det 1 ud af 3 mænd, der aldrig har tygget khat.

Blandt *de unge* dansk-somalierne er brugen af khat meget begrænset. Blandt unge under 20 år har næsten ingen prøvet at tygge khat. Blandt de unge mellem 20-30 år har hver anden mand aldrig prøvet khat, mens dette gælder for tre ud af fire kvinder. Dette er positivt og viser, at der er gode muligheder for at forebygge, at unge overhovedet begynder at tygge khat.

Dem, der prøver khat, gør det typisk første gang i alderen 20-24 år, så de unge under 25 er en meget vigtig målgruppe for forebyggelse af khatbrug.

Blandt brugere af khat er der flere, der er fraskilte/separerede og kontanthjælpsmodtagere, end blandt dem der ikke bruger khat. Omvendt er khat meget lidt brugt blandt personer, der er under uddannelse.

Endelig viser undersøgelsen, at der er flere khatbrugere i hovedstadsområdet end i resten af Danmark.

Bruger dansk-somalierne alkohol og andre rusmidler?

Hverken alkohol, hash eller andre stoffer bruges ret meget blandt dansk-somalierne, kun en meget lille del har prøvet nogen af disse ting. Mest almindelig er det at have drukket alkohol, og det er især aktive khatbrugere, der også har prøvet at drikke alkohol – en ud af tre khatbrugere har prøvet at drikke alkohol, for ikke-brugere er det ca. en ud af ti.

Kender man andre, der bruger khat?

Især dansk-somalierne, der selv tygger khat, kender mange andre khatbrugere – mere end halvdelen af khatbrugerne oplyser, at *mange* eller *alle* mænd i deres familie tygger khat, og 3 ud af 4 oplyser, at *mange* eller *alle* mandlige venner tygger khat. Men også blandt ikke-brugerne kender en del til et stort antal af mandlige venner og familiemedlemmer, der bruger khat.

Alligevel viser undersøgelsen, at der er en generel tendens blandt dansk-somalierne til at *overvurdere*, hvor mange dansk-somalierne, der tygger khat. Det er tilsyneladende en udbredt forestilling, at større andele af både unge og ældre, mænd og kvinder tygger khat, end hvad der faktisk er tilfældet. *Khatbrug er altså ikke så almindeligt, som mange går og tror.*

Derimod kender deltagerne i undersøgelsen stort set ikke til khatbrug blandt andre etniske grupper i Danmark. Dog svarer nogle få, at de kender til khatbrug indenfor arabiske og andre afrikanske grupper og en smule blandt etniske danskere. Dette bekræfter, at khatbrug i Danmark primært foregår i det dansk-somaliske miljø.

Hvorfor tygger man khat – og giver det problemer?

Langt de fleste af *brugerne* opfatter det at tygge khat som en social og kulturel aktivitet. Typisk svarer brugerne, at de tygger khat i samvær med andre og for mændenes vedkommende i klubber. Som hovedårsager til at tygge khat svarer brugerne, at det er noget man gør sammen, at det er en del af somalisk kultur og at det er for at blive glad og afslappet.

Men samtidig kan khat også give problemer – mere end hver tredje bruger oplyser, at han/hun har oplevet problemer forårsaget af khat. Heraf nævner de fleste problemer med helbred, økonomi og familien.

Om holdninger til khat

Giver brug af khat problemer?

Holdningen til khat hænger tæt sammen med, om man selv bruger khat eller ikke gør det.

Khatbrugerne er mere positive overfor brugen af khat end dem, der ikke selv tygger. Ikke-brugerne af khat ser tilsvarende mere negativt på følgevirkningerne af khatbrug end brugerne.

Blandt alle undersøgelsens dansk-somalierne mener to ud af tre, at man kan blive afhængig af khat. Der er dog stor forskel på holdningen, alt efter om man selv tygger khat eller ej. Blandt dem, der aldrig har prøvet at tygge khat, er det otte ud af ti, der mener, man kan blive afhængig af khat, mens det blandt khatbrugerne kun er fire ud af ti, der mener, khat kan give afhængighed.

Holdningen til, om khat kan give problemer er også forskellig – to ud af tre ikke-brugere mener, at khat forårsager problemer med for eksempel helbred, familie og økonomi, mens det kun gælder for en ud af fire khatbrugere.

Samme mønster går igen, når der svares på, om khat udgør et problem for somalieres integration i Danmark. Samlet set mener to ud af tre, at khat er et problem for integrationen - blandt brugerne er det omkring en ud af tre, der mener det er tilfældet.

Er der tabu omkring khat?

De fleste dansk-somalierne mener *ikke*, at khat er tabu. Især mener kun en lille del af khat-brugerne (1 ud af 5), at det er tabu at tygge khat – mens halvdelen af ikke-brugerne mener, khat-brug er tabu. Khat anses altså som større tabu blandt ikke-brugere end blandt dem, som selv tygger.

Er der opbakning til khat-forbud i Danmark?

2 ud af 3 dansk-somalierne mener, at khat er en del af den somaliske kultur – uanset om det anses for ok at tygge eller ej. Alligevel mener 2 ud af 3 dansk-somalierne også, at khat skal være ulovligt i Danmark. De fleste bakker altså op om den nuværende lovgivning. Men holdningen til dette spørgsmål hænger meget tæt sammen med, om man selv tygger khat eller ej – det er et meget stort flertal af ikke-brugerne og kun et lille mindretal af khat-brugerne, der bakker op om khat-forbuddet.

FAKTA OM KHAT

Stoffet khat udgøres af de friske blade og stængler fra Khatplanten, der næsten kun dyrkes på Afrikas Horn, hvorfra det hentes til Europa. Som regel tygges khat, men det kan også ryges eller drikkes som ekstrakt. Khat har en opkvikkende effekt, som kommer efter længere tids tygning (ca. 1,5 timer). Men jævnlig brug af khat kan også medføre søvnproblemer, manglende appetit og humørsvingninger. Khattygning misfarver tænderne og kan give betændelse i mundhule, spiserør og mave. Man kan blive tilvænnet khat, så der efterhånden skal mere khat til at få den ønskede virkning. Hvis man er vant til at tygge ofte og holder holder op, kan man i en periode få psykiske problemer som angst, rastløshed, nedtrykthed og blive mere irriteret. Khat kan altså give afhængighed, sådan at brug af stoffet er det, der styrer personens aktivitet og samvær med andre. Det kan give problemer med at gå på arbejde og med at få familien til at fungere.

Endelig viser nogle videnskabelige undersøgelser, at khat-brug kan give dårlig sædkvalitet hos mænd. Og hvis gravide kvinder bruger khat, kan det betyde at børnene bliver født med for lav fødselsvægt. Det kan medføre, at barnet bliver sygt.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er udført af Als Research ApS for Sundhedsstyrelsen.

Hele undersøgelsesrapporten, samt denne opsummering kan findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside under udgivelser. Rapporten kan frit downloades og må citeres med angivelse af kilde.

Sundhedsstyrelsen takker alle, der har deltaget i undersøgelsen, og dermed gjort det muligt at få en vigtig viden om khat-brug blandt somaliere i Danmark.
